

Koordinátor BOZP na staveništi je stále velkou neznámou

Koordinátor BOZP na staveništi je stále pro mnoho lidí velkou neznámou. Vyplynulo to z praktických zkušeností přednášejících na semináři Činnost koordinátora BOZP při přípravě a realizaci stavby, který se konal 8. 10. 2009 v Českých Budějovicích. Tato situace se však krůček po krůčku zlepšuje. Také zásluhou sdružení Společná vize: Bezpečnost práce na staveništi, které seminář pořádalo.

Část první

Sdružení Společná vize: Bezpečnost práce na staveništi zastupoval předseda Vladimír Mílek. Toto sdružení se zabývá osvětou a vzděláváním v oblasti BOZP na staveništi. Má oblastní kanceláře v Praze, Brně, Ostravě, Olomouci a v Českých Budějovicích. Mimo jiné se také zaměřuje na vzdělávání zaměstnanců ze stavebních úřadů, kteří posuzují projektovou dokumentaci pro vydání stavebního povolení. Součástí projektové dokumentace je plán BOZP (povinnost zpracovat plán BOZP je stanovena v § 15 odst. 2 z. č. 309/2006 Sb.) a na jeho vyhotovení se podílí koordinátor BOZP na staveništi (dále jen koordinátor), i když v předpisech není stanovena osoba, která ho má vypracovat. Sdružení si dalo za cíl pro rok 2009 heslo: „Žádná projektová dokumentace stavby, kde se ustanovuje koordinátor BOZP, není úplná bez plánu BOZP.“ Dne 1. 12. 2009 v Brně se uskuteční 7. setkání profesního seskupení Společná vize: Bezpečnost práce na staveništi - workshop (Plán BOZP krok za krokem).

Věra Bláhová ze společnosti Ecological Consulting, a. s. Olomouc ve svém příspěvku seznámila přítomné s povinnostmi koordinátora, který by se měl účastnit přípravy projektové dokumentace, kontrolovat projektovou dokumentaci z hlediska zapracování nezbytných požadavků na zajištění BOZP, zpracovávat informace o rizicích, přehled legislativy, podílet se na vyhotovení oznámení o zahájení stavebních prací pro OIP, plánu BOZP, dodat soupis požadavků BOZP vůči zhotoviteli pro zadávací podmínky, účastnit se výrobních výborů, porad (dle potřeby zadavatele). Koordinátora určuje zadavatel stavby v případech, které uvádí § 14 odst. 1 z. č. 309/2006 Sb. Za úplnost projektové dokumentace zodpovídá projektant.

Plán BOZP na staveništi – textová část

- identifikační údaje stavby, stručný popis, účel a místo stavby, rozsah stavby, a jméno a kontakt na stavbyvedoucího,
- podmínky k zpracování plánu – soupis prací, technologií a řemesel v návaznosti na harmonogram prací, výskyt rizikových činností apod.,
- povinnosti zadavatele stavebních prací – ze zákona,
- povinnosti koordinátora – určené ve smlouvě se zadavatelem,
- vyhodnocení rizik na staveništi – doporučená koordinační opatření, opatření při zvýšeném ohrožení života,
- povinnosti zhotovitelů ve vztahu k omezení bezpečnostních rizik,

- matice odpovědnosti – jména osob odpovědných za provádění jednotlivých opatření (projektant, koordinátor, technický dozor),
- zásady chování při vzniku mimořádné události.

Plán BOZP - přílohová část

- oznámení o zahájení prací,
- schéma prostorového uspořádání staveniště,
- harmonogram stavby,
- informace o rizicích a registr nebezpečí a opatření,
- přehled právních předpisů,
- informace o rizicích zhotovitelů - zpracování rizikových prací do plánu – podle náročnosti a velikosti stavby,
- technologické a pracovní postupy,
- provozní bezpečnostní předpisy,
- dokumentace činnosti koordinátora BOZP.

Koordinátor Pavel Novák sdělil posluchačům praktické zkušenosti na téma Požadavky BOZP při udržovacích pracích (manuál údržby) - součást plánu BOZP na staveništi.

Podle § 3 písm. b) bod 8 nařízení vlády č. 591/2006 Sb. zhotovitel zajistí, aby byly splněny požadavky na organizaci práce a pracovní postupy, jestliže se na staveništi plánují nebo provádějí udržovací práce. Koordinátor zajistí zpracování požadavků na BOZP při udržovacích pracích.

Jedná se o práce při údržbě stavby a jejího technického vybavení a zařízení, to znamená malířské a natěračské práce, mytí a čištění oken, fasád nebo okapů, dále prohlídky, kontroly revize a opravy veškerého technického vybavení, montáž, demontáž jejich částí v rozsahu potřebném pro provedení těchto prohlídek, zkoušek, kontrol, revizí nebo oprav. Spolupráce koordinátora se také vyžaduje při zpracování místních provozních předpisů, při zavedení bezpečnostních značek, značení a signálů, označení vnitřních komunikací. „Domluvili jsme se se zástupcem OIP, že přišel 3 měsíce před kolaudací a prošli jsme (provozovatel, koordinátor, bezp. technik provozovatele) celou stavbu a našli jsme ještě 15 problémů, které se zástupci OIP a provozovateli nelíbily a do kolaudace se musely odstranit,“ říká P. Novák. Se Společnou vizí plánují seminář, který by se věnoval BOZP při udržovacích pracích s ukázkami manuálu údržby.

Mojmír Klas se ve své přednášce zabýval bezpečností na střeších. Jestliže při stavebních a montážních pracích nebo při udržovacích pracích hrozí nebezpečí pádu fyzických osob nebo předmětů z výšky nebo do hloubky, zajistí zhotovitel bezpečné provádění těchto prací, jakož i bezpečný přístup na pracoviště. Na všech pracovištích a přístupových komunikacích, pokud leží ve výšce nad 1,5 m nad okolní úroveň, případně pokud pod nimi volná plocha přesahuje 1,5 m. Zaměstnance vykonávající práci na střeše je nutné chránit proti: pádu ze střešních pláštů na volných okrajích, sklouznutí z plochy střechy při jejím sklonu nad 25 stupňů, propadnutí střešní konstrukcí a otvorem. Pokud bude na plochu vstupovat jen vyškolený zaměstnanec, pak použije individuální ochranu. Kolektivní opatření se použije v případě, kdy na ni bude moci vstupovat kdokoli. „V

plánech BOZP bychom měli řešit i světlíky, neviděl jsem mnoho plánů BOZP, které se zabývají údržbou světlíků,” říká Mojmir Klas.

Vladimír Sklenář z České společnosti stavebních koordinátorů (ČSSK) upozornil na fakt, že mnohé plány BOZP mají daleko do efektivity, funkčnosti a nemají pro konkrétní stavbu vypovídací schopnost. Na základě jednání kulatého stolu, které svolali (účastnili se zástupci ministerstva, OIP), dali dohromady doporučený obsah a rozsah plánu BOZP v přípravné projektové fázi výstavby. Plán by měla zpracovávat autorizovaná osoba odpovědná za zpracování projektové dokumentace. Projektant přizve odborně způsobilou osobu – koordinátora. Pokud se ještě neví, kolik zhotovitelů bude na stavbě pracovat, učiní se odborný odhad. Pro koordinátory, kteří u ČSSK získali odbornou způsobilost, je plánován seminář na téma plán BOZP.

Marek Rolinec z firmy BOZPO s.r.o. seznámil přítomné s činností koordinátora a plánem BOZP na Slovensku. Firma BOZPO dozoruje z hlediska BOZP významné stavby. Zatím zaznamenali pouze jeden vážný pracovní úraz, a to z důvodu hrubého porušení pracovní kázně ze strany zaměstnance.

Pojem koordinace je na Slovensku zaveden už od r. 2001 a nyní ho upravuje nařízení vlády 396/2006 Z.Z. Narozdíl od ČR je plán BOZP na Slovensku povinný pro každou stavbu. Připisuje se mu velký význam, ale praxe je taková, že pokud přijde kontrola bezpečnosti práce na stavbu, tak se jenom zeptají, zda-li plán je a kontroluje se pouze v případě, když se stane nějaký závažný úraz. Plán zabezpečuje projektant. „Firmy se na nás obracejí, abychom ho vypracovali po „bezpečácké“ stránce a oni k tomu přidávají výkresovou část. Také se bohužel setkáváme s názorem, že investice do koordinátora jsou pro některé firmy vyhozené peníze a výše pokuty je často nižší než cena služeb, které poskytujeme,” říká Ing. Rolinec. Podobně jako u nás se plány také vypracovávají už na rozeběhnuté stavby jen proto, že se ohlásila kontrola z inspekce práce nebo ze stavebního úřadu. Na 400 lidí na stavbě je doporučována stálá přítomnost koordinátora, ale v legislativě to není stanoveno.

Nespokojenost s úrovní bezpečnosti práce, ať už ze strany projektantů, kteří tvoří projektovou dokumentaci, oznámení, nebo ze strany zhotovitelů vyjádřil ve své přednášce **Jindřich Pater** z České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (ČKAIT). „Stavbyvedoucí jsou tlačeni do jiných úkolů na stavbě a stále bezpečnost za prioritu nemají. U nás se těžké montážní práce dějí s cigaretou v puse, v teniskách, v tričku bez loga firmy a nejhorší situace je u malých a středních firem,” charakterizuje české stavby Ing. Pater. Komora si dala za prioritu bezpečnost. Ze zákona existuje povinnost pro každou autorizovanou osobou (je jich registrováno 28 tis. a jsou to např. projektanti, stavbyvedoucí) předložit nasbírání kreditů za účast na seminářích a školeních. Dostávají 4 x do roka zpravodaj Právní informace, CD a DVD s potřebnými informacemi z různých oborů, kde je řešena BOZP na staveništi i plán BOZP. Je chyba, že tak málo „paragrafů“ v právních předpisech se týká koordinátorů. Například ve stavebním zákoně je to § 157 odst. 2 Stavební deník – koordinátor má právo využít a provádět záznamy do stavebního deníku, další § 153 odst. 2, který nařizuje stavbyvedoucímu součinnost s koordinátorem na staveništi.

Své poznatky a zkušenosti s udělováním akreditací v oblasti koordinátora BOZP na staveništi sdělil **Zdeněk Cais** z Ministerstva práce a sociálních věcí. Na stránkách Focal

pointu můžete najít seznam koordinátorů a odborně způsobilých osob v prevenci rizik. V oblasti koordinátora nebyla možnost aplikace přechodných ustanovení § 22 odst. 2 z. č. 309/2006 Sb. Ing. Cais upozornil na problém vztahující se k živnostenskému zákonu. V příloze č. 2 Živnosti vázané se pro osoby způsobilé v předmětu podnikání „Poskytování služeb v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci“ považuje za odbornou praxi pouze činnost v oblasti bezpečnosti práce nebo v oblasti ochrany zdraví při práci. Na rozdíl od z. č. 309/2006 Sb. se neuznává alternativní doba činnosti v oboru, ve kterém bude zajišťovat úkoly v prevenci rizik. Živnostenské úřady tudíž nevydávají živnostenská oprávnění některým držitelům osvědčení. Na řešení se zatím pracuje.

Dana Bílá z firmy PreventCom s.r.o. hodnotila koordinátora nejen po stránce pracovní, ale i po stránce psychologické. Kromě odborné způsobilosti, odborných znalostí a zkušeností by měl mít koordinátor také tzv. měkké dovednosti – komunikační, manažerské dovednosti, schopnost vyjednávání, ovlivňování. Plán BOZP se nesmí stát formálním. Koordinátor se musí podílet aktivně, ovlivňovat účastníky stavby, aktualizovat, upravovat plán. V neposlední řadě i správně komunikovat.

Tipy na komunikaci:

- otevřenost a respektovat druhou stranu,
- naslouchat,
- vyjasnit situaci,
- ujistit se, že druhá strana rozumí,
- vysvětlovat,
- začínat s myšlenkou na konec – posunout stavbu ke zdárnému konci.

Část druhá – Pohled na problematiku koordinátora a plánu BOZP z pohledu inspekce práce

Václav Kápl seznámil účastníky s problémy týkajícími se koordinátorů a plánu BOZP, se kterými se jako inspektor práce denně setkává. Povinností zaměstnavatele ze zákoníku práce je zajistit bezpečnost práce. Pokud pracuje na stavbě více firem, dávají koordinátorovi potřebné informace o rizicích, ten je zpracuje a pak sdělí všem účastníkům, jaká opatření budou realizována.

Nejčastější chyby:

- Koordinátor není určen pro přípravu – kolem 80 %. Celý systém je nabouraný, není plán BOZP, chybí spolupráce s projektantem, stavební úřady vydají bez plánu BOZP povolení, neúplné ohlášení stavby, chybí smlouvy s koordinátory, nejsou dohodnuté podmínky spolupráce, není zajištěno přenášení informací na podzhotovitele.

- Chyby v náležitostech oznámení stavby: špatná specifikace stavby, její adresy, práce s riziky, neurčení koordinátora pro přípravu, doručování pozdě, bez podpisu, zjevné chyby v termínech, pokusy o podvod - koordinátor vůbec netušil, že je na oznámení.
- Chyby koordinátora při přípravě - mluví jako zákon, nespolupracuje s projektantem, nezajišťuje, aby plán BOZP obsahoval předepsané náležitosti. Plán obsahuje množství nadbytečných informací.
- Chyby koordinátora při realizaci - neupravuje plán (mnohdy ho ani nelze upravovat), nepotvrzuje převzetí postupů od zhotovitelů a z nich vyplývajících rizik a opatření, neorganizuje kontrolní dny, neinformuje zadavatele, nepřesně formuluje nedostatky, nekontroluje staveniště, místo toho nahrazuje „bezpečáka“ zhotovitelů (kontrola revizí, školení, zdravotní způsobilosti, alkohol), nekontroluje dodržování plánu BOZP na staveništi, nezná postupy realizace, má tendenci udělovat pokuty - např. koordinátor chtěl dát zhotoviteli pokutu 1500 Kč za to, že nepředložil seznam rizik, a to nelze).

Přehled dokladů ke kontrole OIP:

- kopie živnostenského listu;
- doklad o určení koordinátorem na stavbě;
- plán BOZP na staveništi;
- doklad, jak je prováděno informování dotčených zhotovitelů stavby o bezpečnostních a zdravotních rizicích, která vznikla na staveništi během postupu prací;
- doklad, jak jsou zhotovitelé upozorňováni na nedostatky v uplatňování požadavků na BOZP, jak je vyžadováno zjednání nápravy a jak je v případě neodstraňování informován zadavatel stavby;
- doklad, jak je organizována koordinace zhotovitelů na stavbě při přijímání opatření k zajištění BOZP, doklad o dávání podnětů k zajištění BOZP při stanovení pracovních nebo technologických postupů;
- doklad o tom, jak je vykonávána kontrolní činnost na staveništi včetně požadavků na zjednání nápravy;
- doklad o tom, jak jsou stanoveny termíny kontrolních dnů, doklad o jejich organizování (nejedná se o kontrolní dny investora);
- doklad o tom, jak je kontrolováno dodržování plánu BOZP na staveništi a jak je přizpůsobován skutečným podmínkám na staveništi.

Právní předpisy:

- Směrnice Rady č. 92/57/EHS o minimálních bezpečnostních a zdravotních požadavcích, které se musejí dodržovat na dočasných nebo mobilních staveništích
- z. č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na BOZP na staveništích

- nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti
- z. č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů
- z. č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů
- vyhl. č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb
- vyhl. č. 146/2008 Sb., o rozsahu a obsahu projektové dokumentace dopravních staveb
- vyhl. č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby
- nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky

Desatero o koordinátorech a plánu BOZP

- 1) Koordinátora určuje zadavatel stavby, je zmiňován již v plánu BOZP, který je součástí projektové dokumentace.
- 2) Koordinátor by měl mít smlouvu nebo dekret od zadavatele stavby (vyžaduje to inspekce práce).
- 3) U koordinátorů není přechodné období jako v případě odborně způsobilých osob v prevenci rizik podle § 22 odst. 2 z. č. 309/2006 Sb., protože odbornou způsobilost pro činnost koordinátora do r. 2006 nemohl v ČR nikdo získat.
- 4) Koordinátor se podílí na zhotovení plánu BOZP, v právních předpisech není přesně určena osoba, která plán vyhotovuje.
- 5) Neplést si koordinátora s klasickým „bezpečákem“. Má jinou funkci.
- 6) Koordinátor může být za svoji činnost pokutován ze strany inspekce práce (až 300 tis. Kč).
- 7) Seznam koordinátorů je na stránkách Focal Pointu, na stránkách ČSSK seznam koordinátorů pouze odzkoušených u této společnosti.
- 8) Plán BOZP je „živý dokument“, který se stále vyvíjí.
- 9) Plán BOZP nemá být román na několik set stránek, ale má být efektivní a funkční, vztahující se ke konkrétní stavbě.
- 10) Úředníci stavebního úřadu by neměli vydat stavební povolení, pokud není plán BOZP.

Zdroj: *Oborový portál BOZPinfo.cz*